

BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ DE LA BĂLȚI ÎN MEDIUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

Elena HARCONIȚĂ *

În atmosfera vieții universitare actuale, determinată de o atitudine creativă, de aplicarea noilor tehnologii și a metodelor interactive de instruire, formarea unei personalități cu un înalt intelect nu se poate produce fără aportul Bibliotecii și al bibliotecarului, care, într-o instituție de învățământ, sînt sufletul și oglinda proceselor de instruire și cercetare.

Nu în zadar, în multe țări din Occident (de asemenea și în Bălți), Biblioteca, infrastructura intelectuală a țării, este inclusă în protocolul vizitelor, căci după modul lor de organizare se judecă activitatea întregii unități de instruire. Iar bibliotecarii în ultimii ani manifestă tot mai multă inventivitate, creativitate, inițiativă, comunicabilitate, siguranță și credibilitate. Activînd în sisteme deschise și democratice, fiind printre primii aplicanți ai noilor tehnologii informaționale și comunicaționale, bibliotecarii le folosesc în calitate de instrumente inerente de lucru și modalități moderne de a promova colecțiile, serviciile și produsele bibliotecare.

Parte integrantă a procesului de studii și cercetare științifică, clasată de Guvern la categoria superioară, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți este *una dintre cele mai mari biblioteci din Europa de Est* (Revista ONU în Moldova, 2001, nr. 4(9)), este Centru Bibliotecar, Bibliotecă Depozitară Regională a Băncii Mondiale, membru al Consorțiului REM (Resurse Electronice pentru Moldova), implicată în proiectele naționale Memoria Moldovei, Sistemul Național de Biblioteci al Republicii Moldova: realizarea modelului strategic, Cercetare și dezvoltare în cadrul sistemului național de biblioteci.

Actualmente, bibliotecarii universitari bălțeni participă și în realizarea a trei proiecte internaționale cu parteneri din Europa: Lituania, Letonia, România, Ungaria, Norvegia, Irlanda, Germania, Grecia:

- MISISQ - Modern Information Services for Improvement Study Quality - Servicii Informaționale Moderne pentru Îmbunătățirea Calității Studiilor (MISISQ), Programul TEMPUS, 2013-2016;

- ERASMUS + Library Network Support Services: modernising libraries in Armenia, Moldova and Belarus through library staff development and reforming libraries (LNSS) - Servicii de suport pentru rețeaua de biblioteci: modernizarea bibliotecilor în Armenia, Moldova și Belarus prin dezvoltarea personalului bibliotecar și reformarea bibliotecilor (2015-2018);

- Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova, finanțat de Programul Norvegian de Cooperare în domeniul învățămîntului

superior cu Eurasia, dezvoltat în parteneriat între Universitatea din Bergen, Norvegia, Universitatea Transilvania din Brașov, România și 18 biblioteci universitare din Moldova, 2016-2019.

Biblioteca a participat la proiectul lansat de UNESCO pentru elaborarea e-publicației *Resurse privind cultura informației din lume (Overview of Information Literacy Resources Worldwide)*, prezentînd 25 de resurse tematice proprii cu caracter instructiv, în format electronic. 19 surse electronice elaborate de bibliotecarii USARB privind instruirea în domeniul culturii informației au fost incluse în ediția a 2-a a volumului *Privire de ansamblu asupra resurselor privind Cultura informației la nivel mondial*, apărut sub egida UNESCO în anul 2014 la Paris, 668 pagini.

List of Selected Information Literacy Resources Available in the Romanian (Română) Language // Overview of Information Literacy Resources Worldwide/ by Forest Woody Horton Jr. - 2nd ed. - Paris, 2014. - p. 530-540. - Disponibil: <http://infolit.org/wp-content/uploads/2014/10/UNESCO-IL-ResourcesEd.2.pdf>

Astăzi, activitatea Bibliotecii Științifice USARB este asigurată de 52 de salariați, 87% sînt deținători ai categoriilor de calificare. Participînd de-a lungul anilor la prestigioase concursuri organizate de Asociația Bibliotecarilor, 16 colaboratori au obținut (în perioada 2000-2015) înaltul titlu de Laureat al Concursului Național *Cel mai bun bibliotecar al anului*, 74 de lucrări elaborate de bibliotecarii de la Bălți au fost apreciate cu Premii prestigioase, inclusiv Premiul Mare în cadrul Concursului Național *Cele mai reușite lucrări în domeniul bibliotecarilor*. Bibliotecarii bălțeni sînt deținători ai înalțelor distincții de stat (Ordinul Gloria Muncii și Medalia Mihai Eminescu, titlu onorific Om Emerit), diplome și premii din partea Ministerului Educației, Ministerului Culturii, ABRM), administrației municipiului Bălți și a rectoratului USARB. De asemenea, ei sînt implicați în activitatea Consiliului Bibliotecar Național (CBN) pe lângă Ministerul Culturii și Consiliului Bibliotecilor din Învățămînt pe lângă Ministerul Educației, Asociației Bibliotecarilor din R. Moldova și Filialei Bibliotecii de învățămînt din Nord (BIN) a ABRM, Comitetului Tehnic de standardizare nr.1 „Bibliotecar, Informare, Documentare”, Senatului și comisiilor USARB.

Bibliotecarii gestionează o colecție enciclopedică de 1 021 919 unități materiale (la 01.01.2016) în 299 128 titluri, în 57 limbi și în valoare de peste 11 milioane 876 mii lei (circa 550 mii Euro). Anual achiziționează 10 mii ex./5 mii titluri, abonează circa

200 titluri reviste și ziare și asigură accesul la circa 60 baze de date: Springer, EBSCO, MoldLex, bazele de date ale ONU, Consiliului European, Băncii Mondiale, NATO, EU Bookshop, Cambridge Journals Online, DOAJ, Oxford Reference ș.a. prin care studenții și profesorii consultă conținuturile integrale a 58 214 reviste și 214 474 cărți în format electronic.

Datorită unicului corp (clădire modernă cu 4 nivele, o suprafață de circa 6 000 m²), dotată cu echipament tehnic performant, studenții și profesorii beneficiază de mai multe oportunități pentru actele de învățare, cercetare, culturalizare, formare a competențelor informaționale. Spațiile atrăgătoare asigură confortul și normele estetice pentru 10 000 de utilizatori per an care o vizitează de aproape 300 mii de ori și împrumută, prin 12 săli de lectură (763 locuri) și 4 săli de împrumut, mai bine de 800 mii de documente. Feedbackul cu utilizatorii, sporirea accesului deschis la produsele bibliotecare a evoluat prin punctele de acces la conexiunea globală: site-ul Bibliotecii (<http://biblioteca.iaib.ro/>), 4 conexiuni la bibliotecii deschise, 8 conexiuni la rețele sociale, 3-bloguri, 1-wiki (circa 2 000 de postări pe an). Pe site-ul Bibliotecii sînt conținute anual circa 60 mii de vizite virtuale, deschise 465 mii pagini și efectuate 2,7 mln accesări.

În anul 2015, Biblioteca a sărbătorit 70 de ani de la fundare, iar la 1 septembrie 2016 va marca 30 de ani de activitate.

Istoria Bibliotecii universitare bălțene începe în octombrie 1945, odată cu înființarea Institutului Învățătoresc în al doilea oraș ca mărime demografică și economică în Republica Moldova. Inițial, Biblioteca era localizată în fostul Liceu de fete „Domnița Ileana”, deținea doar 101 cărți și ocupa un spațiu de 36,6 m². Mai târziu, au fost deschise săli de lectură în mai multe corpuri de învățămînt, iar în anul 1986 a fost inaugurată o clădire nouă, cu o arhitectură și tehnologie funcțională pentru Instituția Cărții. Casa Albă - așa o numea Faina Tlehuçi, directoarea care s-a zidit 17 ani (atîta a durat construcția) în penele acesteia. De cele mai înalte onoruri și cuvinte de laudă s-a bucurat Faina Tlehuçi nu doar pentru managementul de performanță, calitatea muncii, serviciile oferite utilizatorilor, dar anume pentru meritul de a fi reușit să înalțe în inima campusului universitar o bijuterie de Bibliotecă cum nu se mai afla în Republica Moldova. Cu o arhitectură ce armonizează cu Catedrala Sfinților Constantin și Elena (cîitorii de Mitropolitul Visarion Puiu), în anul 1989 proiectul edificîrii Bibliotecii din Bălți a fost apreciat cu Diploma Uniunii Arhitecților din Moldova pentru cea mai reușită construcție arhitecturală din Republică. Clădirea construită atunci înnoiește și astăzi oarța centrală a municipiului Bălți aflat din punct

de vedere arhitectural, cît și în calitate de model clasic de raționalitate și spiritualitate. Afilată în inima campusului universitar, Biblioteca posedă un grad sporit de accesibilitate, este flexibilă, supunîndu-se ușor schimbărilor sub impactul factorilor interni și externi. Arhitectura favorizează punerea în valoare a colecțiilor și a serviciilor oferite. O structură ușor de conceput și cu mai facilități de utilizare. La intrarea în Bibliotecă, utilizatorul este întâmpinat de teleinformațiile diverse despre Universitate și Bibliotecă, despre datele remarcabile ale anului, manifestările culturale preconizate și promovate, precum și alte informații utile care îl introduc pe beneficiar în spațiul cultural și științific național și global. Spațiile sălilor de lectură, holurilor de la fiecare nivel sînt folosite pentru organizarea expozițiilor documentare și venirea lucrărilor de artă.

Biblioteca „impresionează prin structura sa judicioasă... condițiile superbe create pentru instruirea studenților și activitatea științifică a profesorilor”, susțin vizitatorii din străinătate. Structură organizațională modernă, bine definită, prin care se asigură serviciile de referință, informare, documentare asigură un deosebit confort. Spațiile luminoase, mobilierul curat și reconșionat, rafturile împropățate, designul holurilor și al spațiilor de lectură constituie valorile unei Bibliotecii care se respectă și sînt în mare parte meritul fondatorului - Rectoratului Universității și a harnicilor bibliotecari care dintotdeauna și-au dorit spăci energizate pozitiv ce predispun la lectură, cunoaștere, comunicare.

Atitudinea profesională a fost mereu orientată spre dezvoltarea continuă, menținerea imaginii de Bibliotecă Excelentă (titlu pe care l-a obținut încă în anul 1967 prin Ordinul nr. 127 al Ministerului Învățămîntului din RSSM), recunoașterea mărcii și autorității. Peste 11 ani (1978), Biblioteca este calificată drept Bibliotecă Științifică. Ordinul nr. 111 din 4 mai 1990 al Ministerului Științei și Învățămîntului îi aduce Bibliotecii categoria I, ca mai târziu să devină Bibliotecă în afara categoriei (1995) și Bibliotecă de categorie superioară (2003).

Începînd cu anul 1986, viața Bibliotecii cunoaște un curs ascendent. Dimensiuni tradiționale a Bibliotecii

i s-a adăugat dimensiunea inovatoare determinată de impactul produs de noile tehnologii informaționale. Biblioteca capătă vigoare și resurse cu marele sprijin al Rectoratului și contribuțiile generoase ale Fundației SOROS (investiții soft, hard, publicații periodice și cărți în valoare de peste 70 000 dolari). Astfel, printre primele instituții din Republică, Biblioteca universității bălțene începe informatizarea, iar prima conexiune la Internet din Universitate s-a produs anume la Bibliotecă. Despre aceste momente își amintea cu satisfacție Rectorul (1986-2007), academicianul Nicolae Filip, în luarea sa de cuvînt cu prilejul aniversării a 60-a a Bibliotecii Științifice.

Colaborările naționale și internaționale cu circa 30 de parteneri din Republica Moldova, România, Elveția, SUA, Marea Britanie, Ucraina, Rusia, Franța, Lituania, Germania, contribuie esențial la creșterea și accesul resurselor info-documentare. În ultimii ani au fost realizate mai bine de 26 de proiecte de investiții, cercetare/dezvoltare și de organizare.

În organigrama Bibliotecii sînt integrate cîteva structuri și colecții internaționale distincte care suplimentează considerabil fluxul informațional. Acestea este Centrul de Documentare al Organizației Națiunilor Unite (2001), Colecția Institutului Goethe - București (2003), Fondul Wilhelm (2004), Punctul de Informare al Biroului Consiliului European (2007) care a trecut în Centrul de Informare a Uniunii Europene (2011), Colecția Institutului Cultural Român (2009) și Punctul de Informare NATO (2010).

În anul 2015, Ministrul delegat pentru relațiile cu românii de peste hotare, Angel Tîlvăr, s-a arătat încîntat de grandoearea și bogăția bibliotecii universitare, făcînd o donație importantă de carte românească. „Am văzut una dintre bibliotecile care mi-au plăcut mult, o bibliotecă plină de viață, o bibliotecă ce mi-a confirmat proverbul *Omul sfințește locul*... un loc în care oamenii vin să se întâlnească, să se informeze, să schimbe idei, să aibă acces și să se documenteze pe toate problemele”. Ministrul a declarat că în incinta Bibliotecii va fi deschis un centru de cultură românească¹.

Proiectul de donație The East and Central European Journal Donation Project „Social Research”- JDP - SUA a adunat la Bălți o colecție valoroasă de circa 5 000 de reviste în limba engleză pe domeniile de profil ale universității.

Temp de un an (2012-2013), cititorii au beneficiat gratuit de serviciile sălii de lectură virtuală a Bibliotecii electronice, a tezelor de doctorat din colecția Bibliotecii de Stat din Rusia.

În anii 2013-2016, un alt Proiect de Parteneriat dintre Moldova și Germania: *Dezvoltarea învățămîntului ingineresc în Moldova*, cu implicarea Universității din Landsbut, a Serviciului German de Schimb Academic (DAAD) și Compania Draxelmaier a îmbogățit esențial colecția Bibliotecii cu literatură

științifică și didactică în peste 1 300 de unități materiale, în limbile germană, engleză, română, valoarea totală fiind de 21 000 Euro.

Conform unor teorii susținute în ultimii ani, biblioteca tradițională pare a fi depășită cu desăvîrșire, locul ei fiind ocupat tot mai insistenț de biblioteca virtuală. Datele statistice demonstrează că Internetul conține deja mai multe documente decît în toate bibliotecile lumii, numărul lui de utilizatori crește masiv în fiecare an mai bine de două ori. Desigur, documentele electronice și noile tehnologii informaționale oferă mult mai multe și distincte avantaje, dar într-o instituție de învățămînt întotdeauna este nevoie de documentul imprimat. Fapt ce este confirmat și de un studiu recent din Marea Britanie în care 70% din studenții participanți susțin puternic afirmația „Eu prefer să am toate materialele mele de curs în format imprimat”².

De aceea, în conformitate cu misiunea de susținere a proceselor educaționale și de cercetare, Biblioteca continuă să-și dezvolte colecțiile documentare, menținîndu-le mereu actuale, pe profilul specialității și temelor de cercetare, exprimînd mare recunoștință donatorilor și bibliotecilor partenere deosebite, în fiecare din cei 25 de ani de independență ai Republicii Moldova, donațiile, proiectele și schimbul interbibliotecar constituie 80-90 la sută din achizițiile Bibliotecii.

O valoare incontestabilă pentru comunitatea academică îl are Fondul Pro Basarabia și Bucovina, Filiala „C. Negri” din Galați (1992), despre care vorbesc cu recunoștință, în repetate rînduri autoritățile universitare și bibliotecarii bălțeni, fapt despre care semnalază și revista americană *Library Trends* în anul 2015.³

Note:

¹ RÎOS AMAYA, JULIANA AND SECKER, JANE (2016). Choosing between print and electronic... Or: keeping both? Academic Reading Format International Study (ARFIS) UK Report. *Learning Technology and Innovation (LTI)* [online]. Disponibil: <http://www.lti.ac.uk/67028/>

² TÎLVĂR, Angel. „...Am cunoscut oameni extrem de dedicați românismului și păstrării identității românești” : [Interviu telefonic realizat cu ministrul delegat pentru relațiile cu românii de peste hotare Angel Tîlvăr] // *Journal Romanian*: pentru românii de pretinsidenți [online]. Citat 28.03. 2015]. Disponibil: <http://www.journalromainesc.ro/12/index.php/journal-mb/tem/1321-am-cunoscut-oameni-dedicaati-romanismului-si-pastrarii-identitatii.html>

³ ANGHIELESCU, Hermina G. B., BEJAN Eugenia. Libraries in Moldova: The Road to Renewal in *Hard Economic Times? Library Trends* [online]. 2015, Vol.63, nr. 4, pp. 794-808. Disponibil: <http://mla.oxfordjournals.org/doi/abs/10.1086/678199>

* Elena HARCONȚA, Directoarea Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți